

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

**ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ»**

(для студентів 5 курсу денної і заочної форм навчання)

Освітньо-кваліфікаційний рівень підготовки: спеціаліст, магістр

Галузь знань 0306 – «Менеджмент і адміністрування»,

Спеціальності: 7.03060101, 8.03060101 – «Менеджмент організацій і
адміністрування»)

Програма навчальної дисципліни та робоча програма навчальної дисципліни «Цивільний захист» (для студентів 5 курсу денної і заочної форм навчання)
Освітньо-кваліфікаційний рівень підготовки: спеціаліст, магістр Галузь знань 0306 – «Менеджмент і адміністрування», Спеціальності: 7.03060101, 8.03060101 – «Менеджмент організацій і адміністрування») / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: О. В. Третяков. – Х.: ХНАМГ, 2012. – 26 с.

Укладач: О. В. Третяков

Рецензент: Я. О. Серіков

Програма побудована за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Затверджено на засіданні кафедри безпеки життєдіяльності протокол № 5 від 10. 10. 2012 р.

© О. В. Третяков, ХНАМГ, 2012

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП.....	4
1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	5
1.1. Мета, предмет та місце дисципліни.....	5
1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни.....	6
1.3. Професійні компетенції.....	6
1.4. Виробничі функції, типові завдання діяльності, компетенції та уміння, якими повинні володіти випускники вищого навчального закладу.....	7
1.5. Система змістових модулів.....	8
1.6. Система блоків змістових модулів.....	10
1.7. Рекомендована основна навчальна література.....	10
Анотації програми навчальної дисципліни.....	14
2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	16
2.1. Розподіл обсягу навчальної роботи студента за спеціальностями та видами навчальної роботи.....	16
2.2. Зміст дисципліни.....	16
2.3. Розподіл часу за модулями і змістовими модулями та форми навчальної роботи студента.....	22
2.4. Лекційний курс.....	22
2.5. Практичні заняття.....	22
2.6. Самостійна навчальна робота студентів.....	23
2.7. Індивідуальне завдання.....	23
2.8. Засоби контролю та структура залікового кредиту.....	23
2.9. Інформаційно-методичне забезпечення.....	25

ВСТУП

Навчальна програма визначає зміст і обсяг навчання, форми контролю знань студентів вищих навчальних закладів для всіх напрямів підготовки освітньо-кваліфікаційних рівнів «спеціаліст», «магістр» з нормативної дисципліни «Цивільний захист».

Навчальна дисципліна «Цивільний захист» є нормативною дисципліною, що включається в навчальні плани як самостійна дисципліна обов'язкового вибору. Вона зберігає свою самостійність за будь-якої організаційної структури вищого навчального закладу.

Обсяг навчального часу для вивчення дисципліни «Цивільний захист» визначений державними вимогами (спільний наказ Міністерства освіти і науки України, Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи та Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 21.10.2010 року, № 969/922/216 «Про організацію та вдосконалення навчання з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту у вищих навчальних закладах України») і не повинен бути меншим 36 академічних годин (1,0 кредит ECTS). У процесі опанування навчальним матеріалом студенти виконують розрахунково-графічну роботу з питань моделювання сценаріїв виникнення і розвитку надзвичайних ситуацій (НС), прогнозування наслідків їхнього впливу на адміністративні територіальні одиниці (АТО), об'єкти господарювання (ОГ) та населення, що мешкає поблизу, відповідно до профілю підготовки ВНЗ. Форма підсумкового контролю знань – диференційований залік.

Програма навчальної дисципліни «Цивільний захист» складається із двох розділів - «Загальна підготовка» і «Профільна підготовка».

Приєднання України до Болонського процесу передбачає впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу (КМСОНП), яка є українським варіантом ECTS. Програма побудована за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Програма навчальної дисципліни «Цивільний захист» розроблена на основі:

- Освітньо-кваліфікаційної характеристики Галузевого стандарту Вищої Освіти України (ОКХ) спеціаліста і магістра спеціальності підготовки 7.03060101, 8.03060101 – Менеджмент організацій і адміністрування;
- Освітньо-професійної програми Галузевого стандарту Вищої Освіти України (ОПП) спеціаліста напрямів підготовки 7.03060101, 8.03060101 – Менеджмент організацій і адміністрування;
 - Типової навчальної програми нормативної дисципліни «Цивільний захист» для вищих навчальних закладів, всіх спеціальностей за освітньо-кваліфікаційними рівнями «спеціаліст», «магістр». Затв. МОНмолодьспорт України 30.03.2011р.;
- Навчальними планами підготовки спеціалістів та магістрів за спеціальністю 7.03060101, 8.03060101 – Менеджмент організацій і адміністрування

Програма ухвалена кафедрою безпеки життєдіяльності (протокол № 5 від 10. 10. 2012 р.) та Вченою радою факультету Електричного транспорту (протокол № 5 від 10. 10. 2012 р.).

1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Мета та завдання вивчення дисципліни.

Формування у студентів здатності творчо мислити, вирішувати складні проблеми інноваційного характеру й приймати продуктивні рішення у сфері цивільного захисту (ЦЗ), з урахуванням особливостей майбутньої професійної діяльності випускників, а також досягнень науково-технічного прогресу.

Завдання вивчення дисципліни передбачає засвоєння студентами новітніх теорій, методів і технологій з прогнозування НС, побудови моделей їхнього розвитку, визначення рівня ризику та обґрунтування комплексу заходів, спрямованих на відвернення НС, захисту персоналу, населення, матеріальних та культурних цінностей в умовах НС, локалізації та ліквідації їхніх наслідків.

Освоївши програму навчальної дисципліни «Цивільний захист» спеціалісти (магістри) у відповідних напрямках підготовки, повинні бути здатними вирішувати професійні завдання з урахуванням вимог ЦЗ та володіти наступними головними професійними компетенціями для забезпечення реалізації вказаних завдань.

Загальнокультурні компетенції охоплюють:

- вміння визначити коло своїх обов'язків за напрямом професійної діяльності з урахуванням завдань з ЦЗ;
- знання методів та інструментарію моніторингу НС, побудови моделей (сценаріїв) їх розвитку та оцінки їх соціально-економічних наслідків;
- здатність приймати рішення з питань ЦЗ в межах своїх повноважень.

Професійні компетенції за видом діяльності охоплюють:

- проведення ідентифікації, дослідження умов виникнення і розвитку НС та забезпечення скоординованих дій щодо їх попередження на ОГ відповідно до своїх професійних обов'язків;
- обрання і застосовування методик з прогнозування та оцінки обстановки в зоні НС, розрахунку параметрів вражаючих чинників джерел НС, що контролюються і використовуються для прогнозування, визначення складу сил, засобів і ресурсів для подолання наслідків НС;
- розуміння, розробка і впровадження превентивних та оперативних (аварійних) заходів цивільного захисту;
- інтерпретування новітніх досягнень в теорії та практиці управління безпекою у НС.
- забезпечення якісного навчання працівників ОГ з питань ЦЗ, надання допомоги та консультацій працівникам організації (підрозділу) з практичних питань захисту у НС;

- оцінювання стану готовності підрозділу до роботи в умовах загрози і виникнення НС за встановленими критеріями та показниками.

Місце дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки фахівця

Перелік дисциплін, на які безпосередньо спирається вивчення даної дисципліни	Перелік дисциплін, вивчення яких безпосередньо спирається на дану дисципліну
Безпека життєдіяльності	Охорона праці в галузі
Основи охорони праці	

1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни (відповідно до стандартів ОПП)

Модуль 1. Цивільний захист (1 / 36)

Змістовий модуль (ЗМ) 1.1. Загальна підготовка.

1. Моніторинг та сценарний аналіз виникнення і розвитку НС.
2. Планування з питань цивільного захисту.
3. Методи розрахунку зон ураження від техногенних вибухів і пожеж та противибуховий і протипожежний захист ОГ.
4. Прогнозування обстановки та планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного і біологічного зараження.
5. Оцінка інженерної обстановки та соціально-економічних наслідків НС.

Змістовий модуль (ЗМ) 1.2. Профільна підготовка.

1. Забезпечення заходів і дій в межах єдиної системи цивільного захисту.
2. Спеціальна функція у сфері цивільного захисту.

1.3. Професійні компетенції

Назва групи компетенцій та зміст компетенції	Шифр компетенції
соціально-особистісні	
володіння культурою безпеки й ризик-орієнтованим мисленням, при якому питання безпеки й збереження навколишнього середовища розглядаються як найважливіші пріоритети в житті й діяльності	KCO-02
інструментальні	
здатність структурувати знання, готовність до рішення складних і проблемних питань	KI-01

Примітка. У таблиці шифр компетенції подано за структурою:

KXX - XX

номер компетенції, наскрізний для даної групи компетенцій

аббревіатура компетенції

де аббревіатура компетенції - це скорочена назва відповідної групи компетенцій.

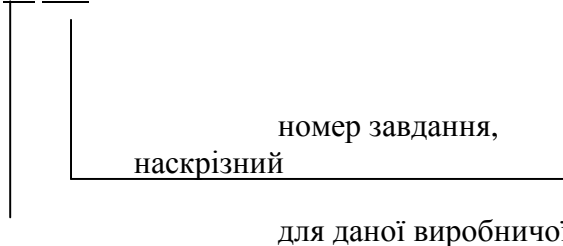
Професійні компетенції є формалізованим описом (моделлю) професійної діяльності фахівця.

1.4. Виробничі функції, типові завдання діяльності, компетенції та уміння, якими повинні володіти випускники вищого навчального закладу

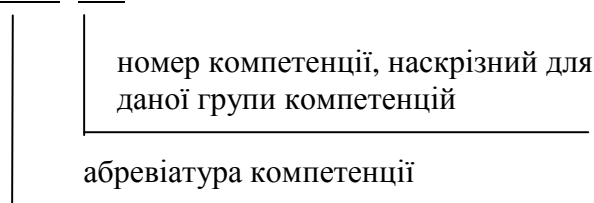
Номер виробничої функції, шифр типової задачі діяльності, компетенції та уміння	Назва виробничої функції, зміст типової задачі діяльності, компетенції та уміння	Вид і клас типової задачі діяльності, вид та рівень сформованості уміння
КСО-02	Володіння культурою безпеки й ризик-орієнтованим мисленням, при якому питання безпеки й збереження навколишнього середовища розглядаються як найважливіші пріоритети в житті й діяльності	
1.02.КСО-02.01	застосовувати принципи системного аналізу при оцінці ризику виникнення пожежонебезпечних ситуацій на об'єктах	ПР.О
1.02.КСО-02.02	застосовувати системний підхід до оцінки безпеки й збереження навколишнього середовища як найважливіших пріоритетів в професійній діяльності	ПП.Р
1.02.КСО-02.03	класифікувати та визначати прийнятні рівні ризику	ПР.О
1.02.КСО-02.04	враховувати людський фактор стосовно оцінки пожежної й техногенної безпеки техносціальних систем	ПП.Р
КІ-01	Здатність структурувати знання, готовність до рішення складних і проблемних питань	
4.08.КІ-01.01	виконувати системний аналіз явищ і процесів у сфері об'єкта та предмета дослідження	ПР.О
4.08.КІ-01.02	здійснювати формалізацію завдання обґрунтування оптимального рішення	ЗР.О
4.08. КІ-01.03	знаходити оптимальні рішення у випадку багатокритеріальних задач	ПР.Р
4.08.КІ-01.04	систематизувати основні наукові результати у відповідній сфері діяльності	ПР.О
4.08.КІ-01.05	розраховувати параметри небезпечних чинників пожежі, що контролюються і використовуються для прогнозування	ЗР.О

Примітка. У таблиці шифр типового завдання діяльності, уміння та компетенції наведено за структурою:

шифр типового завдання діяльності;
X. XX

шифр компетенції;
KXX - XX

шифр уміння
KXX - XX. X.XX. XX

номер уміння, наскрізний для даного
завдання і компетенції

шифр типового завдання діяльності
шифр компетенції

ПОЗНАКИ ТА СКОРОЧЕННЯ

У цьому документі використані такі скорочення назв:

а) видів типових задач діяльності: *б) класів задач діяльності:*

ПФ – професійна,
СВ – соціально-виробнича,
СП – соціально-побутова;

в) видів уміння:

ПП – предметно-практичне,
ПР – предметно-розумове,
ЗП – знаково-практичне,
ЗР – знаково-розумове;

С – стереотипна,
Д – діагностична,
Е – евристична;

г) рівнів сформованості даного уміння:

О – уміння виконувати дію, спираючись на матеріальні носії інформації щодо неї,

Р – уміння виконувати дію, спираючись на постійний розумовий контроль без допомоги матеріальних носіїв інформації,

Н – уміння виконувати дію автоматично, на рівні навички;

д) здатностей:

З – здатність.

1.5. Система змістових модулів

Зміст компетенції, що забезпечується	Шифр компетенції	Назва змістового модуля, що відповідає компетенції	Шифр змістового модуля, що відповідає компетенції
Здатність структурувати знання, готовність до рішення складних і проблемних питань	KI-01	Прогнозування обстановки та планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного і біологічного зараження	KI-01.2.14.01.03.01
		Оцінка інженерної обстановки та соціально-економічних наслідків надзвичайних	KI-01.2.14.01.04.02

Зміст компетенції, що забезпечується	Шифр компетенції	Назва змістового модуля, що відповідає компетенції	Шифр змістового модуля, що відповідає компетенції
		Оформлення результатів наукового дослідження	KI-01.2.12.03.01.03
		Форми наукової продукції	KI-01.2.12.03.02.04
		Ефективність наукових досліджень	KI-01.2.12.03.03.05
Володіння культурою безпеки й ризик-орієнтованим мисленням, при якому питання безпеки й збереження навколишнього середовища розглядаються як найважливіші пріоритети в житті й діяльності	КСО-02	Міжнародні норми в галузі охорони праці	КСО-02.2.13.01.01.01
		Основні законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці в галузі	КСО-02.2.13.01.02.02
		Проблеми фізіології, гігієни праці і виробничої санітарії в органах та підрозділах цивільного захисту та шляхи їх вирішення	КСО-02.2.13.02.03.03
		Моніторинг та сценарний аналіз виникнення і розвитку надзвичайних ситуацій	КСО-02.2.14.01.01.04
		Методи розрахунку зон ураження від техногенних вибухів і пожеж та противибуховий захист об'єктів господарювання	КСО-02.2.14.01.02.05

Примітка. У таблиці шифр компетенції та змістового модуля указані за структурами:

шифр компетенції

KXX - XX

номер компетенції, наскрізний для даної групи компетенцій

аббревіатура компетенції

де аббревіатура компетенції - це скорочена назва відповідної групи компетенцій.

1.6. Система блоків змістових модулів

Шифр навчальної дисципліни або практики та блоку змістового модуля, що входить до навчальної дисципліни або практики	Назва навчальної дисципліни або практики та блоків змістових модулів, що входять до навчальної дисципліни або практики	Назва змістового модуля, що входить до блоку змістових модулів	Шифр змістового модуля, що входить до блоку змістових модулів
2.14	Цивільний захист		
2.14.01	Загальна підготовка	Моніторинг та сценарний аналіз виникнення і розвитку надзвичайних ситуацій	2.14.01.01
		Методи розрахунку зон ураження від техногенних вибухів і пожеж та противибуховий захист об'єктів господарювання	2.14.01.02
		Прогнозування обстановки та планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного і біологічного зараження	2.14.01.03
		Оцінка інженерної обстановки та соціально-економічних наслідків надзвичайних ситуацій	2.14.01.04

1.7. Рекомендована основна навчальна література

Основні законодавчі та нормативно-правові акти

1. Конституція України. Основний закон. – К., 1996.
2. ДСТУ Б А.2.2-7:2010. Проектування. Розділ інженерно-технічних заходів цивільного захисту (цивільної оборони) у складі проектної документації об'єктів. Київ. – Мінрегіонбуд. України, -2010.
3. Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань: Закон України від 14 січня 1998 р. – К., 1998.
4. Про охорону здоров'я: Закон України. – К., 1992.
5. Про пожежну безпеку: Закон України. – К., 1993.
6. Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 27.
7. Про охорону здоров'я: Закон України. – К., 1992.
8. ДБН-97 Державні будівельні норми України Київ. Держ. Стандарт.1999р.

9. ДСТУ 3891-99 “Безпека у надзвичайних ситуаціях”. Київ. Держ. Стандарт.1999р.
10. Закон України “Про цивільну оборону України”. – К.Голос України, 06.03.1993.(додаток – 24.03.1999р).
11. Положення про цивільну оборону України. Постанова кабміну України від 10.05.1994.-№299.
12. Закон України “ Про державний матеріальний резерв” від 24.01.97 № 51/97-ВР (Із зм. і доп., внесеними Законами України від 18.11.97 № 642/97-ВР, від 16.07.99 №988-ХІV,від 11.05.00 №1709-ІІІ, від 16.02.98 №174).
13. Закон України “ Про правовий режим воєнного стану”. – К.Урядовий кур’єр, 14.06.2000.-№107.
14. Закон України “ Про захист людини від інфекційних хвороб”. – К. 06.04.2000. №1645-ІІІ.
15. Закон України “ Про зону надзвичайної екологічної ситуації”. – К.13.07.2000.-№1908- ІІІ.
16. Закон України “ Про об’єкти підвищеної небезпеки”. – К.18.01.2001.-№2245- ІІІ.
17. Закон України "Про охорону атмосферного повітря". – К.: Відомості Верховної Ради України, 1992. – № 50.– Ст. 678.
18. Закон України “ Про зону надзвичайної екологічної ситуації” від 13.07.00. №08-ІІІ.
19. Закон України "Про охорону навколишнього природного середовища". – К.: Відомості Верховної Ради України, 1991. – № 41. – Ст. 546.
20. Закон України "Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи". – К.: Відомості Верховної Ради України, 1991. – № 16. – Ст. 198; 1992., № 13. – Ст. 177.
21. Закон України "Про тваринний світ". – К.: Відомості Верховної Ради України, 1993. – № 18. – Ст. 191.
22. Закон України "Про екологічну експертизу". – К.: Відомості Верховної Ради України, 1995. – № 8. – Ст. 54.
23. Закон України “ Про правовий режим надзвичайного стану”. - К.Урядовий кур’єр, 14.06.2000.-№107.
24. Закон України “ Про аварійно – рятувальні служби”. - К.Урядовий кур’єр, 14.12.1999. - №1281.
25. Закон України “ Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру”. - К.Урядовий кур’єр, 16.09.2000. - №149.
26. Постанова КМ України “ Про Державну комісію з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій” від 16.02.98 №174 (Із зм. і доп., внесеними постановами КМ України від 24.09.99 №1763, від 21.10.99 №43).
27. Постанова КМ України “ Про порядок формування розміщення та проведення операцій з матеріальними цінностями Державного резерву” від 08.10.97року №1129.

28. Постанова КМ України “ Про номенклатуру та обсягів продукції Державного матеріального резерву” від 07.08.98 року №1245-46.
29. Постанова КМ України “ Про розбронювання матеріальних цінностей мобілізаційного резерву та створення запасів матеріально-технічних ресурсів для виконання першочергових робіт під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій” від 15.04.97 року №338-027.
30. Постанова КМ України “ Про затвердження особливостей формування та проведення операцій з матеріальними цінностями мобілізаційного резерву” від 29.01.98 року №100-03.
31. Постанова КМ України “ Про затвердження Положення про організацію оповіщення і зв'язку у надзвичайних ситуаціях” від 15.02.99 №2.
32. Постанова КМ України “ Про Основні засади створення в Україні підсистеми рятування і ліквідації небезпечних забруднень на воді єдиної державної системи запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного характеру” від 5.10.98 №1599.
33. Постанова кабміну України ” Про єдину державну систему запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру” К.03.08.1998.-№1198.
34. Указ Президента України “ Про систему реагування на надзвичайні ситуації на водних об'єктах” від 15.06.01 №436/2001.

Основна література

1. Бикова О.В. Болієв О.В., Деревинський Д.М., Єлісеєв В.Н., Миронець С.М., Осипенко С.І., Півень Ю.О. та інш. Основи цивільного захисту: Навч. посібник К: 2008.– 223 с.
2. Васійчук В.О., Гончарук В.Є., Качан С.І., Мохняк С.М. Основи цивільного захисту: Навч. посібник / Львів, 2010.- 384 с.
3. Гончарук В.Є., Качан С.І., Орел С.М., Пуцило В.І., «Оцінка обстановки у надзвичайних ситуаціях». Навчальний посібник, Видавництво НУ «Львівська політехніка». Львів, 2004р.,-136с.
4. Євдін О.М., Могильниченко В.В. та ін. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Т.1. "Техногенна та природна небезпека". Т.3."Інженерно-технічні заходи цивільного захисту (цивільної оборони) та містобудування".Посібник.- К.: КІМ, 2007, 2008.- 636 с.,- 152 с.
5. Михайлюк В.О. Цивільний захист: Навчальний посібник. Ч.3: Цивільна оборона. – Миколаїв: УДМТУ, 2002.- 155 с.
- 6 Михайлюк В.О., Халмурадов Б.Д. Цивільна безпека: Навч. посібник.– К: Центр учбової літератури, 2008.– 158 с.
7. Осипенко С.І., Іванов А.В. "Організація функціонального навчання у сфері цивільного захисту". Навчальний посібник. -К., 2008. -286с.
8. Русаловський А.В., Вендичанський В.Н. Цивільний захист: Навч. Посібн./За наук.ред. Запорожця О.І., -К.: АМУ, 2008, -250с.
9. Стеблюк М.І. Цивільна оборона та цивільний захист: Підручник.– К: Знання-Прес, 2007.– 487 с.

9. Суслa С.Т., Заплатинський В.М., Харамда Г.М. Цивільний захист: Навч. посібник/ За ред.. проф.. М.О. Біляковича.– К.: Арістей, 2007.– 386 с.

Додаткова література

1. Бегун В.В., Бегун С.В., Широков С.В. Казачков И.В., Литвинов В.В., Письменный Е.Н. Культура безопасности на ядерных объектах Украины. Учебн. пособие. – К. НТУУ КПИ, 2009, -363с.
2. Глотов “Безопасность жизнедеятельности человека на морских судах“., 2000г. 320с.
3. Довідник з цивільної оборони / Г.Г. Міговіч, ЗАТ "Українська технологічна група". К. – 1998. – 526с.
4. Джиргей В.С., Жидецьки В.Ц., Безпека життєдіяльності. Львів “Афіша”,1999.-252с.
5. Депутат О.П., Коваленко І.В., Мужик І.С., Цивільна оборона. Навчальний посібник / За ред. Кашина П.І. - Львів, "П.П. Васильович К.І.", 2005-338 с.
6. Збірник нормативно-правових актів з питань надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.Вип.3.Під заг.ред. В.В.Дурдинця- Київ: Агенство “Чорнобильінтерінформ”, 2001.-532с.
7. Методичні вказівки з курсу "Цивільна оборона" для студентів магістратури денної форми навчання / Укл.: О.І. Бабенко, Р.І. Черевко. – К.: КДЕУ, 1997. –136 с.
8. Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97). - Київ: Відділ поліграфії Українського центру держсанепіднагляду МОЗ України, 1998. - 125 с.
9. Основи соціоекології: Навч. посіб. / Г.О. Бачинський, Н.В. Бернада, В.Д. Бондаренко та ін.; За ред. Г. О. Бачинського. – К.: Вища шк., 1995. – 238 с.
10. Петров К.М. Общая экология. Химия. – С.-Пб., 1997 – 352 с.
11. Програма дій “Порядок денний на ХХІ сторіччя”. К.:” Інтерсфера”., 2000.-359 с.

Internet-джерела

1. Офіційне інтернет-представництво Президента України <http://www.president.gov.ua/>.
2. Верховна Рада України <http://www.rada.kiev.ua> .
3. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>.
4. Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України <http://www.mon.gov.ua>, www.osvita.com.
5. Міністерство екології та природних ресурсів України <http://www.menr.gov.ua/>.
6. Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи <http://www.mns.gov.ua/>.

7. Рада національної безпеки і оборони України
<http://www.rainbow.gov.ua/>.
8. Постійне представництво України при ООН <http://www.uamission.org/>.
9. Північноатлантичний альянс (НАТО) <http://www.nato.int/>.
10. Новини про поточні події у світі, в т. ч. про надзвичайні ситуації
<http://www.100top.ru/news/> (російською мовою).
11. Сайт, присвячений землетрусам та сейсмічному районуванню території <http://www.scgis.ru/russian/>.
12. Сайт, присвячений надзвичайним ситуаціям природного характеру
<http://chronicl.chat.ru/>.
13. Офіційний сайт Американського вулканологічного товариства
<http://vulcan.wr.usgs.gov/> (англійською мовою).
14. Український інститут досліджень навколишнього середовища і ресурсів при Раді національної безпеки і оборони України
<http://www.eri.u.kr.tel.net/index.htm>.
15. <http://www.dnopr.kiev.ua> - Офіційний сайт Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду (Держгірпромнагляду).
16. <http://www.social.org.ua> - Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.
17. <http://www.iacis.ru> - Официальный сайт Межпарламентской Ассамблеи государств-участников Содружества Независимых Государств (МПА СНГ).
18. <http://base.safework.ru/iloenc> - Энциклопедия по охране и безопасности труда МОТ.
19. <http://base.safework.ru/safework> - Библиотека безопасного труда МОТ.
20. <http://www.nau.ua> - Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».
21. <http://www.budinfo.com.ua> - Портал «Украина строительная: строительные компании Украины, строительные стандарты: ДБН ГОСТ ДСТУ».

1.5. Анотація програми навчальної дисципліни

Цивільний захист

Мета вивчення дисципліни. Формування у студентів здатності творчо мислити, вирішувати складні проблеми інноваційного характеру й приймати продуктивні рішення у сфері цивільного захисту (ЦЗ), з урахуванням особливостей майбутньої професійної діяльності випускників, а також досягнень науково-технічного прогресу.

Завдання вивчення дисципліни. Засвоєння студентами новітніх теорій, методів і технологій з прогнозування НС, побудови моделей їхнього розвитку, визначення рівня ризику та обґрунтування комплексу заходів, спрямованих на

відвернення НС, захисту персоналу, населення, матеріальних та культурних цінностей в умовах НС, локалізації та ліквідації їхніх наслідків.

Змістовий модуль 1. Загальна підготовка.

Змістовий модуль 2. Профільна підготовка.

Гражданская защита

Цель изучения дисциплины. Формирование у студентов способности творчески мыслить, разрешать сложные проблемы инновационного характера и принимать продуктивные решения в сфере гражданской защиты (ГЗ), с учетом особенностей будущей профессиональной деятельности выпускников, а так же достижений научно-технического прогресса.

Задание изучения дисциплины. Усвоение студентами новейших теорий, методов и технологий по прогнозированию ЧС, построению моделей их развития, определения уровня риска и обоснование комплекса мероприятий, направленных на предотвращение ЧС, защиту персонала, населения, материальных и культурных ценностей в условиях ЧС, локализация и ликвидация их последствий.

Содержательный модуль 1. Общая подготовка.

Содержательный модуль 2. Профильная подготовка.

2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Розподіл обсягу навчальної роботи студента за спеціальностями та видами навчальної роботи

Спеціальність, спеціалізація (шифр, аббревіатура)	Всього, кредит/годин	Семестр (и)	Години								Екзамен (семестр)	Залки (семестр)
			Аудиторні	у тому числі			Самостійна робота	у тому числі				
				Лекції	Практичні	Лабораторні		Контр. роб	КП/КР	РГР		
7.03060101 – «Менеджмент організацій і адміністрування»	1/36	9	18	6	12	-	18	-	-	18	-	9
8.03060101 – «Менеджмент організацій і адміністрування»	1/36	9	18	6	12	-	18	-	-	18	-	9

2.2. Зміст курсу

Розрахунок навчального часу за темами й видами занять, год.

№ п/п	Найменування теми	Кількість навчальних годин				
		Разом, год.	Лекції	Практичні заняття Лабораторні заняття	Індивідуальні заняття з викладачем	Самостійна робота
1	2	3	4	5	6	7
1.	ЗМ 1. Загальна підготовка					
1.1	Моніторинг та сценарний аналіз виникнення і розвитку НС		2	2		
1.2.	Планування з питань цивільного захисту		2		2	
1.3.	Методи розрахунку зон ураження від техногенних вибухів і пожеж та противибуховий і протипожежний захист ОГ			4	2	2
1.4.	Прогнозування обстановки та планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного і біологічного зараження			2	2	2
1.5.	Оцінка інженерної обстановки та соціально-економічних наслідків НС			2	4	
2.	ЗМ 2. Профільна підготовка					

Продовження табл.

1	2	3	4	5	6	7
2.1.	Забезпечення заходів і дій в межах єдиної системи цивільного захисту.		2		2	
2.2.	Спеціальна функція у сфері цивільного захисту			2		2
	Разом	36	6	12	12	6

Змістовий модуль 1. Загальна підготовка (0,78/24)

Тема 1.1. Моніторинг небезпек, що можуть спричинити НС.

Зміст теми. НС, причини виникнення та складові системи їх моніторингу. Галузевий моніторинг за станом безпеки у відповідній сфері відповідальності центральних органів виконавчої влади. Найменування та визначення основних показників джерел природних НС та номенклатура, позначення, розмірність і порядок визначення параметрів вражаючих чинників джерел техногенних НС, які контролюються і підлягають прогнозуванню.

Територіальний моніторинг за об'єктами, ресурсами, процесами і системами захисту та ліквідації НС, стану впровадження превентивних заходів щодо зменшення їхніх масштабів. Мережа спостереження і лабораторного контролю. Урядова інформаційно-аналітична система з НС, збирання, оброблення, передавання та збереження моніторингової інформації.

Методичні положення ідентифікації та паспортизації об'єктів господарювання щодо визначення потенційної небезпеки. Визначення та аналіз небезпек, пов'язаних з порушенням умов безпечної експлуатації ОГ. Виявлення небезпечних речовин та критичних умов їх прояву.

Методи розв'язання типових завдань щодо ідентифікації потенційно-небезпечних об'єктів (ПНО).

Основні етапи аналізу НС та прогнозування їхніх наслідків. Опис явищ, що прогнозуються, перелік вихідних даних. Способи виявлення потенційно-небезпечних зон з імовірними джерелами НС. Зонування територій за ступенем небезпеки.

Тема 1.2. Планування заходів з питань цивільного захисту

Зміст теми. Структурно-функціональна модель протидії НС (попереджувальна, компенсаційна, комплексна тощо). Загальні принципи превентивного та оперативного (аварійного) планування заходів щодо зниження ризиків і зменшення масштабів НС. Вимоги до складу, змісту та форми плануючої документації.

Методика розроблення планів з попередження НС. Комплекс організаційних та інженерно-технічних заходів щодо запобігання та мінімізації наслідків НС природного характеру.

Особливості планування дій персоналу щодо локалізації і ліквідації аварійних ситуацій і аварій на ПНО та пом'якшення їхніх наслідків. Вимоги до складання та змісту аналітичної і оперативної частини плану локалізації і ліквідації аварійних ситуацій.

Методика планування заходів із фізичного, функціонального, та комбінованого захисту персоналу, а також ліквідації наслідків НС, на основі прогнозу варіантів (сценаріїв) розвитку обстановки, аналізу власних та ресурсів третіх сторін щодо реагування на НС та ліквідації їхніх наслідків з урахуванням режиму функціонування системи.

Нормативно-методичні документи із створення і управління діяльністю спеціалізованих служб та (або) функціональних підсистем Єдиної державної системи цивільного захисту в залежності від профільного напрямку ВНЗ.

Плануючі документи з теоретичного і практичного навчання персоналу ОГ до дій у НС, організація і проведення спеціальних об'єктових навчань, тренувань з відпрацювання заходів за планами реагування на НС, локалізації та ліквідації аварій.

Тема 1.3. Методи розрахунку зон ураження від техногенних вибухів і пожеж та противибуховий і протипожежний захист ОГ.

Зміст теми. Класифікація вибухо-, пожежонебезпечних зон. Характеристика ступенів руйнування. Методи розрахунку характеристик зон ураження (радіусів зон руйнувань) при вибухах конденсованих речовин, газоповітряних, паливно-повітряних сумішей у відкритому та замкнутому просторі. Оцінка стійкості роботи ОГ внаслідок вибуху газоповітряної суміші.

Визначення категорій приміщень, будинків і споруд за вибухопожежною та пожежною небезпекою. Визначення ступеню їхньої вогнестійкості. Оцінка масштабу і характеру (виду) пожежі, прогнозування її розвитку, швидкості та напрямку поширення, площі зон задимлення і часу зберігання диму. Противибуховий та протипожежний захист ОГ, основні заходи захисту від техногенних вибухів та пожеж. Засоби усунення пожеж: стаціонарні, ручні та пересувні. Вимоги пожежної безпеки до шляхів евакуації. Планування дій персоналу підприємств та організацій при пожежах. Методика розрахунку необхідного часу на евакуацію людей із приміщень різного призначення, у яких виникає пожежа

Розв'язування типових завдань з противибухового та протипожежного захисту:

оцінки інженерної та пожежної обстановки в зонах ураження, що створюються під час техногенних вибухів;

протипожежний захист будівель і споруд та заходи і способи його досягнення;

загальні розрахунки пожежної небезпеки приміщень та їхнього захисту за допомогою автоматичних пристроїв пожежогасіння.

Тема 1.4. Прогнозування обстановки та планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного і біологічного зараження

Зміст теми. Характеристики зон радіоактивного, хімічного та біологічного зараження. Визначення параметрів зон забруднення радіоактивними (РР) та небезпечними хімічними речовинами (НХР) під час аварійного прогнозування можливої обстановки за відповідними таблицями (класу стійкості атмосфери, напряму розповсюдження хмари, потужності рівня радіації, доз опромінення людей, приведеної величини часу початку і тривалості опромінення, довжини та ширини зон забруднення (для РР) та площі зони, глибини, часу підходу хмари забрудненого повітря до ОГ (для НХР), тривалості дії ураження РР, НХР. Розрахунок масштабів хімічного забруднення при довгостроковому прогнозуванні за еквівалентними значеннями небезпечно хімічних речовин в первинній і вторинній хмарі. Методика розрахунку зон проведення загальної та часткової негайної евакуації на ранній фазі розвитку радіаційної аварії;

Порядок нанесення зон радіоактивного та хімічного забруднення на картографічну схему (план, карту).

Розв'язування типових завдань з оцінки радіаційної та хімічної обстановки.

Превентивні заходи щодо зниження масштабів радіаційного та хімічного впливу на ОГ та АТО. Визначення комплексу заходів захисту персоналу і матеріальних цінностей ОГ та АТО у разі виникнення аварії на радіаційно чи хімічно небезпечному об'єкті. Протирадіаційний захист (термінові, невідкладні, довгострокові контрзаходи) в умовах радіаційної аварії, критерії для прийняття рішення щодо їхнього запровадження. Типові режими радіаційного захисту і функціонування ОГ в умовах радіоактивного забруднення місцевості.

Планування заходів із запобігання поширенню інфекційних захворювань з первинного осередку.

Розрахунок сил і засобів з:

укриття виробничого персоналу в захисних спорудах, визначення коефіцієнту їхнього захисту від дії проникної радіації:

організації спостережень та дозиметричного контролю;

проведення робіт з дезактивації ОГ та АТО;

організації санітарного обслуговування людей та знезаражування одягу і техніки:

обмеження зони хімічного забруднення створенням рідинних завіс;

розведення розливу водою;

локалізації розливу твердими сипучими матеріалами.

Тема 1.5. Оцінка інженерної обстановки та соціально-економічних наслідків НС.

Зміст теми. Характеристика зон небезпечних геологічних процесів і явищ. Визначення показників, що характеризують ушкодження будівель, споруд та обсяги завалів у зонах НС, спричинених природними чинниками фізичного походження. Інженерна підготовка зсувних та зсувонебезпечних територій.

Характеристика зон затоплень, які виникають під час руйнування підпірних споруд (греблі) водосховищ. Визначення параметрів, характеру руху хвилі прориву при повному руйнуванні підпірних споруд водосховища. Розрахунок хвилі прориву при частковому руйнуванні греблі. Порядок нанесення на карту ділянки затоплення місцевості.

Розв'язання типових завдань з оцінки обстановки при затопленнях.

Заходи з мінімізації небезпечних наслідків, які запроваджуються завчасно та у разі загрози затоплення. Заходи щодо захисту населення при катастрофічних затопленнях.

Розрахунок сил і засобів при затопленні (підтопленні) населених пунктів.

Порядок розрахунку збитків за типами НС. Розрахунок загального обсягу збитків. Методика оцінки збитків від наслідків НС за основними його видами.

Відповідно до профілю підготовки ВНЗ розрахунок збитків від:

- втрати життя та здоров'я населення;
- руйнування та пошкодження основних фондів виробничого призначення;
- вилучення або порушення сільськогосподарських угідь;
- втрат тваринництва;
- втрати деревини та інших лісових ресурсів;
- рибного господарства;

- знищення або погіршення якості рекреаційних зон;
- забруднення атмосферного повітря;
- забруднення поверхневих і підземних вод та джерел, внутрішніх морських вод і територіального моря.

Змістовий модуль 2. Профільна підготовка (0,22/8)

Тема 2.1. Забезпечення заходів і дій в межах єдиної системи цивільного захисту.

Зміст теми. Фінансування заходів з ліквідації наслідків НС, відшкодування збитків постраждалим. Страховий механізм відшкодування збитків від НС. Порядок надання фінансової допомоги та схема опрацювання звернень щодо виділення коштів з резервного фонду державного бюджету.

Поняття державного резерву, його склад, призначення. Єдина система державного резерву України. Бюджетні та позабюджетні джерела формування резервного фонду. Утримання і розвиток системи державного резерву. Фінансування операцій, пов'язаних з накопиченням (приростом), поновленням матеріальних цінностей державного резерву. Норми резервування та фінансування системи державного резерву на випадок НС.

Використання матеріальних ресурсів з державного, оперативного, регіонального та місцевого резерву. Порядок підготовки матеріалів, на підставі яких надається експертний висновок щодо рівня НС.

Забезпечення цільових видів страхування. Порядок створення страхових і резервних фондів, запасів матеріальних засобів, а також незнижуваних ресурсів продуктів харчування та непродовольчих товарів першочергового вжитку, необхідних для реагування на надзвичайні ситуації.

Координація організації торгівлі продуктами харчування і товарами першочергового вжитку для постраждалого населення.

Тема 2.2. Спеціальна функція у сфері цивільного захисту.

Зміст теми. Економіка катастроф. Ранжування регіонів за ступенем потреби в інвестиційних ресурсах на запобігання та ліквідацію наслідків НС. Домінантні показники під час вибору регіону інвестування.

Структура бізнес-плану інвестиційного проекту. Основні положення пропонованого проекту. Аналіз соціально-економічного стану та потенційних небезпек техногенного та природного характеру регіону (підприємства). Необхідність розробки програми. Сутність пропонованого проекту, план науково-дослідних робіт та реалізації програми. Організаційний план. План

здійснення маркетингових досліджень. Фінансовий план. Цикл інвестиційного проекту, його фази та стадії.

Вибір ефективного заходу (проекту) за сукупністю економічних та екологічних показників. Економічний ефект від застосування заходів захисту населенні і територій від НС та його розрахунок. Визначення та розрахунок терміну окупності проекту.

2.3. Розподіл часу за модулями і змістовими модулями та форми навчальної роботи студента

Модулі (семестри) та змістові модулі	Всього, кредит/годин	Форми навчальної роботи							
		Лекц.		Практич		Лаб.		СРС	
		ДН	ЗН	ДН	ЗН	ДН	ЗН	ДН	ЗН
Модуль 1	1/36	6	4	12	2	-	-	18	30
ЗМ 1.1	0,78/24	4	2	10	2	-	-	14	24
ЗМ 1.2	0,22/8	2	2	2	-	-	-	4	6

2.4. Лекційний курс

Зміст	Кількість годин за формами навчання	
	Денна	Заочна
Моніторинг та сценарний аналіз виникнення і розвитку НС	2	1
Планування з питань цивільного захисту	2	1
Забезпечення заходів і дій в межах єдиної системи цивільного захисту.	2	2
Всього	6	4

2.5. Практичні заняття

Тематика	Кількість годин за формами навчання	
	Денна	Заочна
1	2	3
Моніторинг та сценарний аналіз виникнення і розвитку НС	2	-
Методи розрахунку зон ураження від техногенних вибухів і пожеж та противибуховий і протипожежний захист ОГ	4	2
Прогнозування обстановки та планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного і біологічного зараження	2	-
Оцінка інженерної обстановки та соціально-економічних наслідків НС	2	-
Спеціальна функція у сфері цивільного захисту	2	-
Всього	12	2

2.6. Самостійна навчальна робота студента

ЗМІСТ	Кількість годин за формами навчання	
	Денна	Заочна
Планування з питань цивільного захисту	2	4
Методи розрахунку зон ураження від техногенних вибухів і пожеж та противибуховий і протипожежний захист ОГ	4	6
Прогнозування обстановки та планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного і біологічного зараження	4	6
Оцінка інженерної обстановки та соціально-економічних наслідків НС	4	6
Забезпечення заходів і дій в межах єдиної системи цивільного захисту.	2	4
Спеціальна функція у сфері цивільного захисту	2	4
Всього	18	30

2.7. Індивідуальні завдання: (заочне навчання) контрольна робота

Тематика: Захист у надзвичайних ситуаціях.

1. Планування з питань цивільного захисту 4 години.
2. Методи розрахунку зон ураження від техногенних вибухів і пожеж та противибуховий і протипожежний захист ОГ 6 годин.
3. Прогнозування обстановки та планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного і біологічного зараження 6 годин.
4. Оцінка інженерної обстановки та соціально-економічних наслідків НС 6 годин.
5. Забезпечення заходів і дій в межах єдиної системи цивільного захисту 4 години.
6. Спеціальна функція у сфері цивільного захисту 4 години.

2.8. Засоби контролю та структура залікового кредиту(денна форма)

1	Види та засоби контролю (тестування, контрольні роботи, індивідуальні завдання тощо)	2	Розподіл балів, %
1	2	3	
	МОДУЛЬ 1. Поточний контроль зі змістових модулів		
ЗМ 1.1	Тестування, контрольна робота		30%
ЗМ 1.2	Тестування, контрольна робота		30%
СРС	РГР, тестування		30%
	Підсумковий контроль з модулю, диференційний залік		10%
	Всього за модулем 1		100%

Засоби контролю (заочна форма):

Форми поточного контролю знань.

Обов'язковим елементом самостійної роботи студента є виконання і захист контрольної роботи. Контроль за виконанням контрольної роботи виконується відповідно до графіку консультацій. Захист контрольної роботи відбувається у позааудиторний час. Оцінюються знання студентом основних визначень і законів, а також вмінь застосовувати їх при виконанні технічних розрахунків. Контрольна робота має бути виконана у повному обсязі, акуратно оформлена та містити аналіз отриманих результатів.

Підсумковий контроль знань.

Здійснюється в екзаменаційну сесію у формі іспиту, до якого допускаються студенти, що виконали і захистили контрольну роботу. Кожний студент отримує білет диференційного заліку, у який входить два теоретичних питання і одна задача. Елементи білету (теоретичні питання і задача) охоплюють усі розділи дисципліни. Викладач оцінює по 4-бальній шкалі відповідь по кожному елементу білету. Загальна оцінка формується як середнє арифметичне оцінок по усім елементам білету з округленням до цілого числа.

Чотирибальну національну шкалу та стобальну шкалу оцінювання ECTS, згідно з Методикою переведення показників успішності знань студентів обидві оцінки можуть бути переведені у відповідну систему за шкалою (табл. 1).

Шкала перерахунку оцінок результатів контролю знань студентів

Оцінка за національною шкалою	Визначення назви за шкалою ECTS	ECTS оцінка	% набраних балів
ВІДМІННО	Відмінно – відмінне виконання лише з незначними помилками	A	більше 90 – 100
ДОБРЕ	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	B	більше 82 – 89 включно
	Добре – у загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	C	більше 74 – 81 включно
ЗАДОВІЛЬНО	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	D	більше 64 – 73 включно
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	E	більше 60 – 63 включно
НЕЗАДОВІЛЬНО	Незадовільно* – потрібно попрацювати перед тим, як перездати тест	FX*	більше 35 – 59 включно
	Незадовільно** – необхідна серйозна подальша робота з повторним вивченням змістового модуля	F**	від 0 – 34 включно

* з можливістю повторного складання;

** з обов'язковим повторним курсом.

2.9. Інформаційно-методичне забезпечення

	Бібліографічні описи, Інтернет адреси	ЗМ, де застосовується
1. Рекомендована основна навчальна література (підручники, навчальні посібники, інші видання)		
1	ДСТУ Б А.2.2-7:2010. Проектування. Розділ інженерно-технічних заходів цивільного захисту (цивільної оборони) у складі проектної документації об'єктів. Київ. – Мінрегіонбуд. України, -2010.	1.1, 1.2.
2	ДБН-97 Державні будівельні норми України Київ. Держ. Стандарт.1999р.	1.1, 1.2
3	ДСТУ 3891-99 «Безпека у надзвичайних ситуаціях». Київ. Держ. Стандарт.1999р.	1.1, 1.2.
4	Постанова КМ України «Про затвердження Положення про організацію оповіщення і зв'язку у надзвичайних ситуаціях» від 15.02.99 №2.	1.1, 1.2
5	Постанова кабміну України ” Про єдину державну систему запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру” К.03.08.1998.-№1198.	1.1, 1.2
6	Бикова О.В. Болієв О.В., Деревинський Д.М., Єлісеєв В.Н., Миронець С.М., Осипенко С.І., Півень Ю.О. та інш. Основи цивільного захисту: Навч. посібник К: 2008.– 223 с.	1.1, 1.2
7	Васійчук В.О., Гончарук В.Є., Качан С.І., Мохняк С.М. Основи цивільного захисту: Навч. посібник / Львів, 2010.- 384 с.	1.1, 1.2
8	Гончарук В.Є., Качан С.І., Орел С.М., Пуцило В.І., Оцінка обстановки у надзвичайних ситуаціях. Навчальний посібник, Видавництво НУ «Львівська політехніка». Львів, 2004р.,-136с.	1.1, 1.2
9	Євдін О.М., Могильниченко В.В. та ін. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Т.1. Техногенна та природна небезпека. Т.3. Інженерно-технічні заходи цивільного захисту (цивільної оборони) та містобудування.Посібник.- К.: КІМ, 2007, 2008.- 636 с.,- 152 с.	1.1, 1.2
10	Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97). - Київ: Відділ поліграфії Українського центру держсанепіднагляду МОЗ України, 1998. - 125 с	1.1, 1.2
2. Додаткові джерела (довідники, нормативні видання, сайти Інтернет тощо)		
1	Бегун В.В., Бегун С.В., Широков С.В. Казачков І.В., Литвинов В.В., Письменный Е.Н. Культура безопасности на ядерных объектах Украины. Учебн. пособие. – К. НТУУ КПИ, 2009, -363с.	1.1, 1.2.
2	Довідник з цивільної оборони / Г.Г. Міговіч, ЗАТ «Українська технологічна група». К. – 1998. – 526с.	1.1, 1.2.
3	Збірник нормативно-правових актів з питань надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.Вип.3.Під заг.ред. В.В.Дурдинця- Київ: Агенство “Чорнобильінтерінформ”, 2001.-532с.	1.1, 1.2.
4	А.М. Максимов. Городской электрический транспорт троллейбус. М.: Издательский центр «Академия», 2004 – 256с.	1.1, 1.2.
5	<u>Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи</u> http://www.mns.gov.ua/ .	1.1, 1.2.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Програма навчальної дисципліни та
робоча програма навчальної дисципліни

«Цивільний захист»

(для студентів 5 курсу денної і заочної форм навчання
Освітньо-кваліфікаційний рівень підготовки: спеціаліст, магістр
Галузь знань 0306 – «Менеджмент і адміністрування»,
Спеціальності: 7.03060101, 8.03060101 – «Менеджмент організацій і
адміністрування»)

Укладач: **ТРЕТЬЯКОВ** Олег Вальтерович

В авторській редакції

Комп'ютерне верстання: *Ю. Ю. Конюшенко*

План 2012, поз. 120 Р

Підп. до друку 22.10.2012 р.

Друк на ризографі

Тираж 10 пр.

Формат 60x84/16

Ум. друк. арк. 1,5

Зам. № 8707

Видавець і виготовлювач:

Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК №4064 від 12.05.2011 р.